

rina_dud@smkb.ac.il

עקבות: שפת ההתמודדות הפואטית עם הטראומה של השואה

ד"ר רינה דודאי

מכללת סמינר הקיבוצים, ת"א

ב"השוקעים והניצולים" כתב פרימו לוי כי "מי שראו את תחתית התופת, את הגורגון, לא שבו כדי לספר על כך, או אם שבו, חזרו אילמים". עוצמתה של החוויה הטראומאטית השאירה את ניצולי השואה עם הקושי לחלץ את זכרון הטראומה, כל שכן לכתוב עליה. הסיפור של העד הניצול נרדף על ידי הסיפור השותק, זה המתנגד להיות מסופר. באופן פראדוקסאלי, דווקא הסיפור שלא סופר הוא הסיפור האוטנטי. חשוב לכן לבחון את המתח שבין הרצון לשמור על האוטנטיות של הסיפור על ידי השארתו בחביונו, לבין הצורך האובססיבי להוציאו לאור ולספר אותו כל פעם מחדש.

בהרצאה זו אבחן שני עניינים המהותיים לשפה הפואטית המתמודדת עם חווית השואה:

1. שפת הסיפור החבוי וסימני העקבות שהוא משאיר בשפה הפואטית
2. המתח בין הסיפור שנוטר אילם ובין הנסיונות האובססיביים לחלצו לאוויר העולם

טענתי היא כי בעדות על חוויה טראומאטית קיצונית כל כך המיוצגת בטקסט פואטי פועלים במקביל שני כוחות מנוגדים. כוח אחד מעורר ומפעיל את העקבות של הנורא מכל. הכוח האחר מכיל ומייצג את אותם עקבות ממרחק המאפשר להתבונן בהם מבלי להבלע בתוכם. זהו אותו הרוחק האסתטי המאפשר לפרסאוס להביט בגורגון המדוזה ולהיותו חי.

אדגים את דברי באמצעות יצירות של אידה פינק ודן פגיס.